

Danske Pensionsselskaber og Paris-aftalen

- et notat baseret på en rundspørge blandt 22 danske pensionsselskaber april 2017.

1. Indledning

AnsvarligFremtid (AF) fremsendte i april 2017 en forespørgsel til 22 danske pensionskasser om de støtter op om den globale klimaafnåte fra 2015 (Paris-aftalen) om maksimalt 2 graders global opvarmning og så tæt på 1,5 grader som muligt. Vi spurgte også om hvordan en evt. støtte bliver udmøntet i investeringsstrategien og i den sammenhæng om, hvordan de stemte på nogle udvalgte og centrale klimarelaterede resolutioner på generalforsamlingerne i maj 2017 i fossilselskaberne Exxon, Chevron og Shell (bilag 1). AnsvarligFremtids forespørgsel i 2017 er en opfølgning på en tilsvarende men lidt mindre omfattende forespørgsel i foråret 2016.

2. Parisaftalens betydning for investeringsstrategien

I rundspørgens besvarelser giver langt de fleste pensionsselskaber udtryk for, at de enten støtter Paris-aftalen eller overgangen til et low-carbon samfund. Undtagelserne er AP Pension og ISP Pension som henviser til mere generelle principper for bæredygtighed. Men der er meget stor forskel på arten og omfanget af pensionsselskabernes initiativer på området. Nogle selskaber har arbejdet med sagen i adskillige år, mens andre er ved at starte et særskilt engagement omkring klima og klimarisici. Blandt de sidstnævnte er eksempelvis Lærernes Pension som vil have fokus på fossile investeringer ved revisionen af deres etiske kodeks i år, og Lægernes Pension overvejer ligeledes mange nye klimainitiativer.

Herunder gives en kort oversigt over eksempler på pensionsselskabernes brug af forskellige redskaber i klima-værktøjskassen:

2.1 Dialog med virksomheder i porteføljen om deres klimastrategi.

Ni pensionsselskaber samarbejder med enten Hermes EOS, ISS-Ethix, GES eller BMO om screening, dialog og stemmeafgivelse på fossilselskabers generalforsamlinger. Enkelte pensionsselskaber begrundet manglende aktivt ejerskab, herunder manglende stemmeafgivelse ved generalforsamlinger, med at værdipapirerne (assets) forvaltes af eksterne porteføljeforvaltere. Et enkelt selskab, PKA, gør fx via presseorienteringer rede for hvordan dialoger med kulselskaber, som ikke giver et tilfredsstillende resultat, er blevet fulgt op med eksklusion af de pågældende selskaber. Nu har PKA indledt dialog med yderligere 44 olie- og gasselskaber.

AF kommentar: Vi mener at pensionsselskaber kan uddelegere arbejdet til eksterne porteføljeforvaltere, men ansvaret kan ikke uddelegeres. Pensionsselskaberne er forpligtet til at samarbejde med eksterne porteføljeforvaltere om hvilke krav pensionsselskabet stiller til ansvarlig investeringspolitik, også i forhold til klima og klimarisici. Og pensionsselskaberne bør lade sådanne overvejelser indgå i valg af porteføljeforvaltere. Flere pensionsselskaber anerkender dette, og Lægernes Pension er således i gang med omstilling til et mere aktivt samarbejde med eksterne porteføljeforvaltere.

2.2 Eksklusion af virksomheder/divestment.

En del pensionsselskaber har divestet (frasalgt) investeringer i fossil-selskaber som har en vis procent af deres omsætning fra kul. Grænserne for frasalg i de enkelte pensionsselskaber varierer mellem pensionsselskaberne med mere end 75% kul (Nordea) til 50% (P Plus), 30% (Pensam) og 20% (SEB). PFA og PKA har desuden divestet virksomheder med primær aktivitet i oliesand. Pædagogernes Pension har divestet Chevron p.g.a. manglende imødekommenhed i dialogen. Alm. Brands investeringschef, David Sommer Kacenenbøgen skriver, at de fleste undersøgelser viser, at etiske fonde klarer sig marginalt bedre

afkastningsmæssigt end 'traditionelle' fonde, på trods af at etiske fonde begrænser investeringsuniverset. Alm. Brands kunder udviser på denne baggrund stor interesse for selskabets etiske investeringsfonde ([LINK](#)).

AF kommentar: Flere pensionselskaber divester nu visse fossile selskaber og nogle sætter dem på deres eksklusionsliste. AF konstaterer, at flere selskaber har sat disse selskaber på eksklusionslisten på linje med visse våbenproducenter. Nogle pensionselskaber som f.eks. MP Pension er dog stadig modstandere af divestment. Men på trods af at divestment begrænser investeringsuniverset, så viser nyere undersøgelser, at etiske fonde, hvor investeringsuniverset er blevet begrænset, klarer sig marginalt bedre end traditionelle fonde.

AF anbefaler, at divestmentkriteriet ikke går på, hvor stor en del af selskabets omsætning, der stammer fra olie/gas eller fra kul. I stedet bør kriteriet være størrelsen af de potentielle carbon-emissioner fra selskabets reserver. The Carbon Underground 200 er en liste over de 100 største børsnoterede olie- og gasselskaber og de 100 største kulselskaber defineret ud fra dette kriterium. Fossil Free Indexes (FFI) offentliggør hvert år en opdateret liste over disse selskaber. AF anbefaler, at pensionselskaberne frasælger alle selskaber på denne liste, såfremt de ikke har en forretningsstrategi som objektivt og entydigt til fulde understøtter Parisaftalen. Tænk tanken Carbon Tracker Initiative vurderer, at disse 200 fossilselskaber i øjeblikket råder over fossile reserver hvis potentielle carbon-emissioner langt overskrider, hvad disse selskaber kan udlede, hvis Paris-aftalen skal understøttes. Derfor vil investeringer i disse selskaber tabe voldsomt i værdi, når Paris-aftalen implementeres.

2.3 Klimainvesteringer.

Et fåtal af pensionselskaberne angiver deres målsætning for klimavenlige investeringer: Danica (0,3 mia. kr. inden 2020), Industriens Pension (7 mia. kr. til infrastrukturprojekter i perioden 2016-2018, heraf en væsentlig del til grønne og klimavenlige løsninger), Lægernes Pension (3 mia. kr. inden 2021), MP Pension (5 mia. kr. svarende til 5% af porteføljen, ingen deadline angives), Pædagogernes Pension (3,5 mia. kr. i 2020), PKA (23,5 mia. kr. svarende til 10% af porteføljen i 2020).

AF kommentar: Vi ser med glæde, at flere pensionselskaber arbejder med både divestment af fossile brændsler og øgede investeringer i klimavenlige løsninger. En ansvarlig klimapolitik bør involvere begge elementer.

2.4 Måling og offentliggørelse af CO₂-fodafttryk af dele af eller hele porteføljen.

Danica, Nordea, SEB og Skandia har tilsluttet sig Montreal Pledge, og har dermed forpligtet sig til at måle og offentliggøre CO₂-fodafttryk (carbon footprint) af dele eller hele deres portefølje. PFA arbejder med at kortlægge CO₂-udledningen i aktieporteføljen og har fremlagt oversigt over de mest CO₂-intensive sektorer i deres rapport om samfundsansvar.

AF kommentar: AF ser måling af porteføljens carbon footprint som et vigtigt instrument med henblik på måling af porteføljens resiliens i forhold til Paris-aftalen. Metoderne til at få data af en god kvalitet er dog endnu under udvikling.

2.5 Pensionselskabers transparens og inddragelse af medlemmer omkring klimaindsatsen.

Kun få pensionselskaber oplyser at de særskilt informerer deres kunder om deres klimainvesteringsstrategi. Eksempelvis har MP Pension dog ad flere omgange udgivet egentlige klimarapporter og afholdt medlemsmøder med særligt fokus på klimavenlige investeringer. PFA deltog på Folkemødet på Bornholm hvor selskabet bl.a. debatterede hvordan det bidrager til at nå klimamålene fra COP21 via ansvarlige investeringer. PFA forventer at offentliggøre metode og handlingsplan i forhold til at integrere Paris-aftalen i investeringsprocesserne i år.

AF kommentar: Det er endnu begrænset hvor meget pensionselskaberne oplyser deres pensionskunder om og hvor meget investeringerne bidrager til at understøtte Paris-aftalen, herunder hvorvidt der findes en politik for at reducere investeringer i fossil energi, og øge investeringer der fremmer grøn omstilling. Stort

set alle danske pensionsselskaber burde levere langt mere transparens omkring investeringernes klimapåvirkning og tilknyttede klimarisici. Medlemsejede pensionsselskaber burde også invitere til dialog med deres pensionskunder om, hvorvidt investeringerne flugter med kundernes værdi-sæt.

2.6 Medlemskab af internationale organisationer for ansvarlige investeringer

En del pensionsselskaber er medlem af eksempelvis UN Global Compact, UN PRI og den mere specifikt klimafokuserede investor-koalition IIGCC. Især IIGCC arbejder på at påvirke internationale politikere og herunder EU til at udarbejde rammer og lovgivning som faciliterer institutionelle investorers muligheder for at bidrage til de nødvendige omstillinger i relation til Paris-aftalen.

AF anser medlemskab af disse internationale organisationer som en potentiel ressource af viden for det enkelte pensionsselskab og som en god mulighed for at påvirke politikere internationalt til at udarbejde rammer og lovgivning, som hjælper institutionelle investorer til at bidrage til at støtte Parisaftalen. Men hvis medlemsskabet ikke følges op af et aktivt ejerskab udøvet af pensionsselskabet selv, med henblik på at understøtte Paris-aftalen, så kan medlemsskabet blot være en form for green washing.

2.7 Opsummering.

De store forskelle mellem de enkelte pensionsselskabers indsatser afspejler delvist forskelligt engagement i den grønne omstilling i de enkelte pensionsselskaber og delvist manglen på globale, fælleseuropæiske eller danske politiske krav, rammer og lovgivning for pensionsselskabers klimapolitik og investeringer. Anders Damkjær skriver på Altinget, "Klodens klima er et fælles anliggende. Vi har derfor alle en del af ansvaret for, at Paris-aftalen efterleves, og at vi som globalt samfund kan sætte skub i den grønne omstilling. Det gælder politikere, der beslutter rammeaftaler, virksomheder, der planlægger deres forretningsstrategier, den enkelte borger, som forbruger, og investorer som os selv i PFA" ([LINK](#)). Men virksomheder eller pensionsselskaber er ikke forpligtet af Paris-aftalen. Egon Kristensen, formand for MP Pension, skriver i [MPs Klimarapport 2016](#): "Paris-aftalen er en konvention, og konventioner er kun bindende for stater. Paris-aftalen er ikke bindende for virksomheder og borgere. Vi er overbeviste om, at der skal løftes i flok, hvis klimaudfordringerne skal løses og målet om max. 2° nås. Derfor er det afgørende, at staternes juridiske forpligtelser også bliver bindende for virksomheder og borgere. Det kan kun ske via lovgivning. Det kræver politisk handling – også her i Danmark. Bliver der ikke lovgivet, er det i vores optik tvivlsomt, om Paris-aftalen kommer til at få nogen reel effekt."

På den baggrund vil AnsvarligFremtid opfordre pensionsselskaberne til ikke kun at agere på det internationale politiske niveau men også arbejde sammen om at diskutere med offentlighed og politikere i Danmark om hvilke regulativer og lovgivning, der skal til, for at pensionsselskaberne kan løse deres opgave med at støtte Paris-aftalen. I besvarelsen på vores henvendelse fandt vi ikke indikationer på, at pensionsselskaberne varetager denne presserende opgave.

3. Stemmeafgivelse ved udvalgte klimarelaterede resolutioner på generalforsamlingerne i maj 2017 i selskaberne Exxon, Chevron og Shell.

I 2017 har flere pensionsselskaber stemt ved generalforsamlingerne i en række fossile selskaber, som de har aktier i, end det var tilfældet i 2016, og nogle af de pensionsselskaber, som stadig ikke stemmer, overvejer at ændre praksis. Alle de pensionsselskaber, som har stemt og oplyser om stemmeafgivelse, har angiveligt stemt ja til forslaget (item 12) om at Exxon skal rapportere om konsekvenserne for virksomheden af et 2 graders-scenari i overensstemmelse med Paris-aftalen (bilag 3a). Forslaget blev vedtaget på generalforsamlingen mod bestyrelsens indstilling.

Tilslutningen til en mere vidtgående resolution (item 8, redegørelse for, hvordan Chevron kan ændre virksomheden, så den kommer i overensstemmelse med overgangen til en low-carbon økonomi) var lidt mindre, og 5 ud af de 7 danske pensionsselskaber, der stemte, tilsluttede sig denne resolution, som dog kun mønstrede 27 % af stemmerne på Chevrons generalforsamling (bilag 3b).

Kun 2 danske pensionselskaber stemte imod Shells egen fremsatte lønpolitik – en politik som ikke for alvor giver ledelsen økonomiske incitamentter til at transformere selskabet imod en grønnere forretningsmodel (bilag 3c). Alle de danske pensionselskaber, der stemte, stemte nej til resolutionen om at Shell skal sætte mål for reduktion af selskabets emission af drivhusgasser til et niveau, så det er i overensstemmelse med Paris-aftalen (bilag 3d). Mange pensionselskaber begrundede stemmeafgivelsen med, at forslaget involverede drivhusgasser, som produceres ved brugen af Shells olie og gas hos forbrugerne (såkaldte scope 3 udledninger). Forslaget mønstrede 6 % af stemmerne på Shells generalforsamling.

AF kommentar: Det er særdeles kritisabelt, at TopDanmark og SEB Pension ikke ønsker at oplyse om deres stemmeafgivelse på Exxons generalforsamling. (De to pensionselskaber ejer ikke aktier i Chevron og Shell). Det er tydeligvis også i strid med ånden i de [anbefalinger](#) som Komitéen for god Selskabsledelse har udgivet december 2016. TopDanmark angiver, at de er i gang med at overveje implementeringen af disse anbefalinger. Forskningen tilsiger, at for at have en god chance for at holde temperaturen under 2 grader, kan atmosfæren kun modtage en mængde CO₂ svarende til ca. endnu 20 år med den nuværende årlige emission ([LINK](#)). Ifølge IEA skal 2/3 af de kendte fossil fuel reserves forblive i jorden, hvis temperaturstigningen skal holdes under 2 grader. Derfor skal de fossile selskaber i løbet af ganske få år omstille deres forretningsstrategi, hvis Paris-aftalen skal følges. Generelt bør danske pensionselskaber derfor stemme meget mere progressivt. Det er positivt, at danske pensionselskaber stemte for en klimaresolution hos Exxon, men tilsvarende skuffende at de selvsamme pensionselskaber stemte imod lige så nødvendige klimaresolutioner hos Chevron og Shell. Forkastelsen af forslaget hos Shell om også at begrænse scope 3 udledningerne er skuffende, da gennemførelse af Paris-aftalen netop kræver, at 2/3 af de kendte fossile reserver ikke udnyttes. Derfor skal selskaber som Shell nedskrive værdien af sådanne reserver og gradvist omlægge deres forretningsstrategi væk fra produktion af fossil energi.

Efterskrift

Rundspørge notatet er udarbejdet af AnsvarligFremtid, ved Sussanne Blegaa og Thomas Meinert Larsen. Notatet har været rundsendt til kommentering blandt samtlige 22 pensionselskaber, hvorpå en række mindre rettelser er indført. Notatet er færdiggjort i september 2017.

Bilag 1: Spørgsmål fremsendt til 22 danske pensionselskaber april-maj 2017.

1) Har [Pensionselskabet] taget beslutning om at understøtte den indgåede globale klimaafteale fra 2015 (Paris-aftalen) om maksimalt 2 graders global opvarmning og så tæt på 1,5 grader som muligt? Hvis en sådan beslutning er taget, hvordan vil det påvirke Pensionselskabets investeringsstrategi og strategi for udmøntning af aktivt ejerskab, særligt i forhold til børsnoterede selskaber indenfor udvinding af kul-, olie og gas?

2) En række danske pensionselskaber har bekendtgjort, at aktivt ejerskab udført ved stemmeafgivelse på fossilselskabers generalforsamlinger er en vigtig og effektiv måde at fremme den grønne omstilling på. I den sammenhæng har vi udvalgt nogle få, men særligt vigtige klimarelaterede resolutioner på generalforsamlingerne i foråret 2017. Vi vil derfor bede jer oplyse om pensionselskabet vil stemme for følgende klimarelaterede resolutioner på generalforsamlingerne i Exxon, Chevron og Shell i foråret 2017.

Exxon (item 12: Two degrees Scenario Analysis)

RESOLVED: Shareholders request that, beginning in 2018, ExxonMobil publish an annual assessment of the long-term portfolio impacts of technological advances and global climate change policies, at reasonable cost and omitting proprietary information. The assessment can be incorporated into existing reporting and should analyze the impacts on ExxonMobil's oil and gas reserves and resources under a scenario in which reduction in demand results from carbon restrictions and related rules or commitments adopted by governments consistent with the globally agreed upon 2 degree target. This reporting should assess the resilience of the company's full portfolio of reserves and resources through 2040 and beyond, and address the financial risks associated with such a scenario.

Chevron (item 8: Report on transition to low carbon economy)

RESOLVED: Shareholders request that Chevron issue a report (at reasonable cost, omitting proprietary information), assessing how it can respond to climate change and the resultant transition to a low carbon economy by evaluating the feasibility of altering the company's energy mix by separating or selling off its highest carbon-risk assets, divisions, and subsidiaries, and/or buying or merging with companies with outstanding assets or technologies in low carbon or renewable energy.

Shell (item 2: Board remuneration policy). Bestyrelsens retningslinjer for aflønning af ledelsen, fortolket af den britiske NGO Shareaction og oversat til dansk.

Retningslinjer for aflønning af ledelsen i en virksomhed skal bidrage til at implementere virksomhedens strategi. I Shells eget 2017-forslag om "remuneration policy" mangler der indikatorer, som på meningsfuld vis fokuserer ledelsens opmærksomhed på overgang til en forretningsmodel, som er robust over for 2 graders scenariet. Afstemningen om bestyrelsens forslag til "remuneration policy" giver derfor aktieejerne en vigtig mulighed for at vise bekymring over Shells manglende strategiske planlægning med henblik på resiliens over for 2 graders scenariet. ShareAction anbefaler aktionærer at stemme NEJ til resolution 2.

Shell (item 21: Two degree transition plan)

Shareholders support Shell to take leadership in the energy transition to a net-zero-emission energy system. Therefore, shareholders request Shell to set and publish targets for reducing greenhouse gas (GHG) emissions that are aligned with the goal of the Paris Climate Agreement to limit global warming to well below 2 degree Celsius. These GHG emission reduction targets need to cover Shell's operations as well as the usage of its products (scope 1, 2, and 3), they need to include medium-term (2030) and long-term (2050) deadlines, and they need to be company-wide, quantitative, and reviewed regularly. Shareholders request that annual reporting include further information about plans and progress to achieve these targets.

Bilag 2: Eksempler på tiltag og metoder til at få finansverdenen til at støtte Paris-aftalen.

Recommendations of the Financial Stability Board's Task Force on Climate-related Financial Disclosures

Rapporten fra Financial Stability Board's Task (TCFD) on Climate-related Financial Disclosures, som udkom den 27. juni 2017 ([LINK](#)), blev bestilt af G20s finansministre og nationalbankdirektører med den opgave at give anbefalinger til, hvordan den finansielle sektor kan tage øget hensyn til klima-risici og muligheder i investeringspolitikken. Den blev hilst velkommen af bl.a. store pensionselskaber, og Peter Damgaard Jensen, direktør for PKA og bestyrelsesformand i IIGCC udtalte "*Greater climate related financial disclosure in line with the TCFD's four widely adoptable recommendations is crucial to secure more complete, meaningful, reliable, and consistent data across all companies and sectors... Given their importance at the top of the investment supply chain, large asset owners and asset managers also recognise they have an important role to play in driving the swift and widespread adoption of this framework.*" ([LINK](#))

TCFDs anbefalinger om at udvise åbenhed, som er rettet mod bl.a. aktieselskaber og finansielle organisationer, som f.eks. pensionselskaber, er struktureret omkring fire temaer. Det ene tema fokuserer på resiliens af organisationens strategi i lyset af forskellige klimascenarier, herunder et 2 grader eller lavere scenario. En virksomhed eller investor skal offentliggøre, hvordan dens strategier kan ændres med henblik på at adressere potentielle klimarelaterede risici og muligheder. De andre tre temaer fokuserer på governance, risk management og metrics and targets i forhold til klimaet. Anbefalingerne fra TCFD forventes at få væsentlig indflydelse på EU's igangværende arbejde i High-Level Expert Group (HLEG) med at etablere et fælleseuropæisk rammesæt for *Sustainable Finance* ([LINK](#)).

Fransk lov, artikel 173.

Denne lov fra 2016 kræver at, institutionelle investorer som f.eks. pensionselskaber bl.a. skal rapportere om, hvordan de bidrager til nationale og internationale klimamål ([LINK til omtale](#)).

Montreal Pledge

Montreal Pledge ([LINK](#)), er understøttet af PRI og UNEP FI. Institutionelle investorer kan underskrive Montreal Pledge, og dermed forpligter de sig til at måle og offentliggøre carbon footprint af hele eller en del af deres portefølje. De kan gøre det selv eller få en serviceudbyder til at gøre det.

Carbon Tracker Initiative

Den britiske tænketank Carbon Tracker Initiative ([LINK](#)) udvikler investeringsanalyser af fossil-sektoren, baseret på carbon-budgetter og prissætningskurver. I én af deres seneste rapporter "[2 degrees of separation](#)" fra juni 2017 fremgår det eksempelvis at omkring 30-50 % af Exxon, Chevron og Shells investeringer i forskning og udvikling vil være ulønsomme under et 2-graders scenario ([link til dansk omtale](#)).

The Transition Pathway Initiative

The Transition Pathway Initiative ([LINK](#)) er et initiativ taget af en gruppe institutionelle investorer, herunder pensionselskaber. De har udviklet metoder til at vurdere, hvordan virksomheder, som de investerer i, forbereder sig på overgangen til en low-carbon økonomi. De vurderer, hvordan virksomhedernes aktiviteter harmonerer med Paris-aftalen. Informationerne bliver brugt som information til investeringsbeslutninger, udformning af aktivt ejerskab og dialog med politikere. Initiativet understøttes bl.a. af Hermes EOS, som er en investment management virksomhed, som benyttes af en håndfuld danske pensionselskaber. MP Pension overvejer at tage dette værktøj i brug.

Climetrics: Klima-rating af investeringsfonde

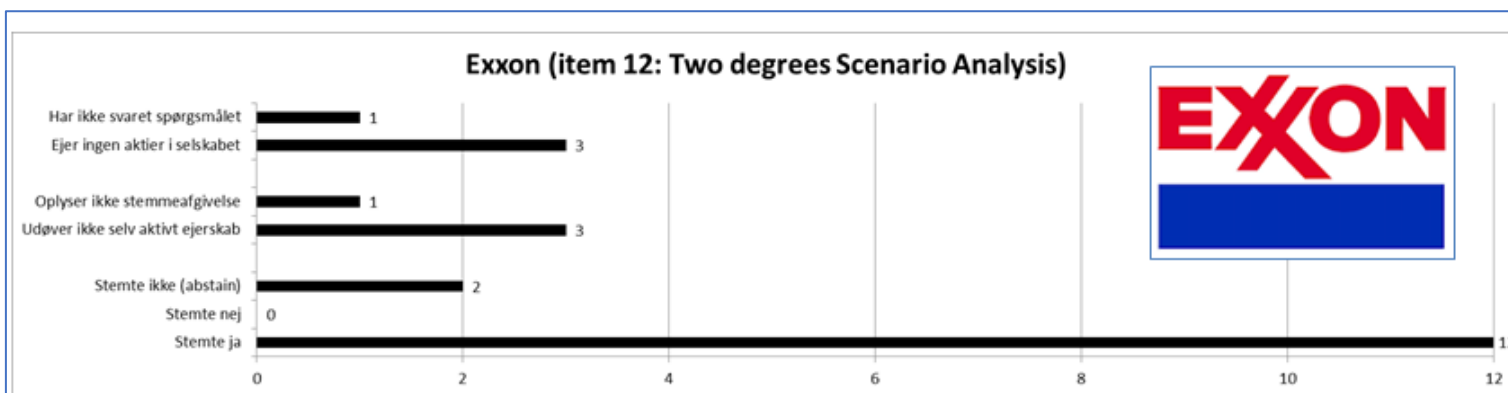
Climetrics ([LINK](#)) er udviklet af Climate-KIC, CDP og ISS-Ethix. Climetrics er en ret ny metode til at rangere

investeringsfondens klimapåvirkning. Afhængig af fondens klimapåvirkning rangeres den med fra et til fem grønne blade. Vurderingen baseres dels på klimapåvirkningen af værdipapirerne i porteføljen, dels på fondens anvendelse af klimaovervejelser som en faktor i investeringsbeslutninger. Climate-KIC er grundlagt af EU-organisationen, EIT, og er et public-private partnerskab fokuseret på klimaforandringer. Det nordiske hovedkontor ligger på DTU i Lyngby.

2degree investing Initiative

Organisationen 2degree investing initiative ([LINK](#)) tilstræber at evaluere hvorvidt investeringsporteføljer baseret på aktier og obligationer har et CO2-fodaftryk som understøtter Paris-aftalen om maksimalt 2 graders global opvarmning. Analyserne dækker over alle brancher, og således ikke kun fossiludvindingssektoren.

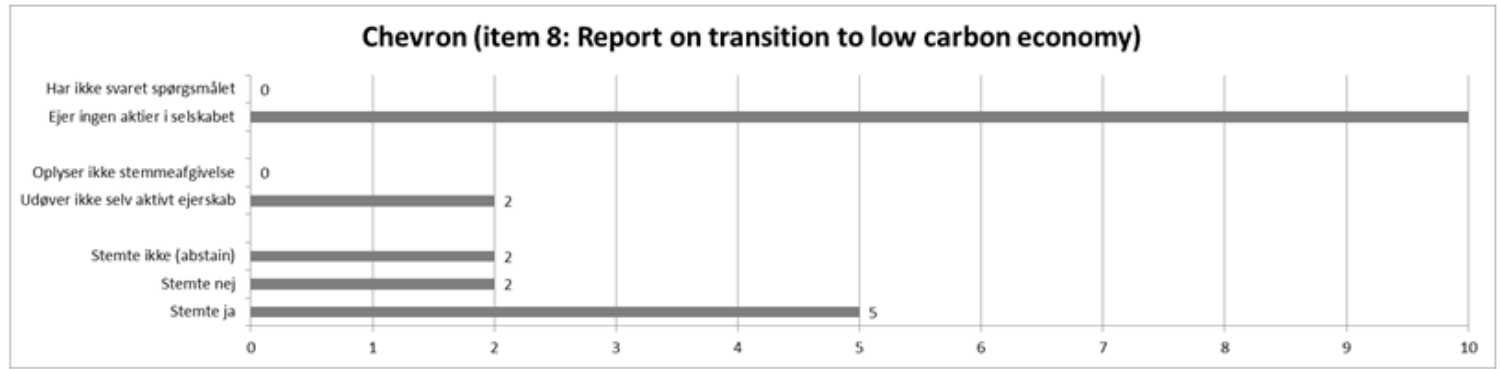
Bilag 3a: Danske pensionsselskabers stemmeafgivelse på Exxon generalforsamling, item 12: "2-graders scenarie rapportering"

Pensionsselskab	Exxon (item 12: Two degrees Scenario Analysis)
Topdanmark	Har ikke besvaret spørgsmålet
Alm. Brand og Liv	Ejer ikke aktier i selskabet
ATP	Ejer ikke aktier i selskabet
Pensam	Ejer ikke aktier i selskabet
SEB Pension	Oplyser ikke stemmeafgivelse
AP Pension	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
ISP (Teknikum-og diplomingeniører)	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
Lærernes Pension	Udøver ikke aktivt ejerskab
Danica	Stemmer ikke på denne generalforsamling
Pensionskassen for Farmakonomer	Stemmer ikke på denne generalforsamling
Industriens Pension	Ja
LPK, Lægernes Pensionskasse	Ja
MP Pension	Ja
Nordea Liv og Pension	Ja
Nykredit	Ja
Pædagogernes Pension	Ja
P Plus (DIP og JØP)	Ja
PensionDanmark	Ja
PFA	Ja
PKA	Ja
Sampension	Ja
Skandia	Ja

Note:
På selve generalforsamlingen
stemte 62% af investorerne for
resolutionen.

Bilag 3b: Danske pensionsselskabers stemmeafgivelse på Chevron generalforsamling, item 8: "Rapport om transition til 2-graders forretningsmodel"

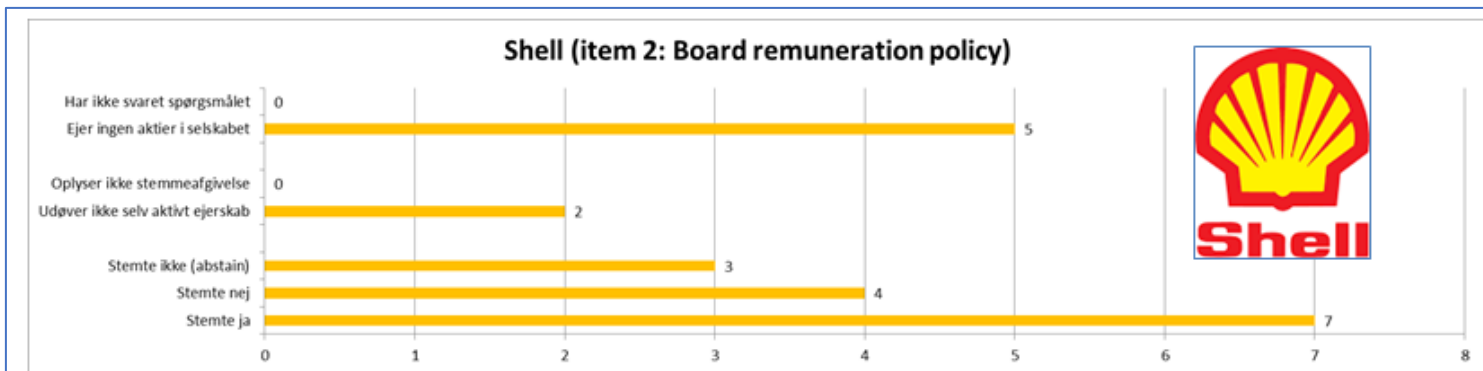

Pensionsselskab	Chevron (Item 8: Report on transition to low carbon economy)
Alm. Brand og Liv	Ejer ikke aktier i selskabet
ATP	Ejer ikke aktier i selskabet
Lærernes Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
Nordea Liv og Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
Pædagogernes Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
Pensam	Ejer ikke aktier i selskabet
PensionDanmark	Ejer ikke aktier i selskabet
PKA	Ejer ikke aktier i selskabet
Sampension	Ejer ikke aktier i selskabet
SEB Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
Topdanmark	Ejer ikke aktier i selskabet
AP Pension	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
ISP (Teknikum-og diplomingeniører)	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
Danica	Stemmer ikke på denne generalforsamling
Pensionskassen for Farmakonomer	Stemmer ikke på denne generalforsamling
PFA	Nej
Skandia	Nej
Industriens Pension	Ja
LPK, Lærernes Pensionskasse	Ja
MP Pension	Ja
Nykredit	Ja
P Plus (DIP og JØP)	Ja

Note:
På selve
generalforsamlingen
stemte 27% af
investorerne for
resolutionen.

Bilag 3c: Danske pensionselskabers stemmeafgivelse på Shell generalforsamling, item 2: "Politik for bonus-udbetalinger til bestyrelsen"

Pensionselskab	Shell (item 2: Board remuneration policy)
Alm. Brand og Liv	Ejer ikke aktier i selskabet
ATP	Ejer ikke aktier i selskabet
Lærernes Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
SEB Pension	Ejer ikke aktier i selskabet
Topdanmark	Ejer ikke aktier i selskabet
AP Pension	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
ISP (Teknikum-og diplomingeniører)	Vanguard forvalter investeringer og aktivt ejerskab
Danica	Stemmer ikke på denne generalforsamling
Pensionskassen for Farmakonomer	Stemmer ikke på denne generalforsamling
PFA	Afgav ikke stemme på denne resolution
Industriens Pension	Nej
MP Pension	Nej
P Plus (DIP og JØP)	Nej
PensionDanmark	Nej
Pædagogernes Pension	Ja
LPK, Lægernes Pensionskasse	Ja
Nordea Liv og Pension	Ja
Nykredit	Ja
Pensam	Ja
PKA	Ja
Sampension	Ja
Skandia	Ja

Note:
På selve generalforsamlingen stemte 92% af investorerne for resolutionen.

Bilag 3d: Danske pensionsselskabers stemmeafgivelse på Shell generalforsamling, item 21: "Rapport for 2-graders forretningsmodel "

